СВІТОВИЙ ДОСВІД ОБЛІКУ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Давидов Дмитро Андрійович
Студент
Добрунік Тетяна Пилипівна
к.е.н., доцент
Одеський національний економічний університет
м. Одесса, Україна

Вступ. Податок на додану вартість – є непрямим загальнодержавним, а також основним бюджетоутворюючим податком, частка якого становить близько половини доходів від податкових надходжень України. Варто зазначити що ПДВ виникнув лише у 20 сторіччі, але він вже встиг розповсюдитися і продовжує впроваджуватися у дедалі більшу кількість податкових систем світу. Природно, що економічні характеристики країн різняться, це призводить до адаптації ПДВ та створенню індивідуальних особливостей його роботи в кожній з країн.

Так чи інакше в переважній більшості країн запроваджено непрямі податки на споживання, серед них податок на додану вартість, акциз, імпортне мито та податок з продажу. Варто виділити що податок на додану вартість та податок на продаж зазвичай не застосовуються разом через схожу методику нарахування. Більше того податок на додану вартість витісняє податок з продажів. На момент початку 21 століття кількість країн, що ввели ПДВ, приблизно дорівнювало 120, а на початок 2023 року податок на додану вартість запроваджено більш ніж у 170 країнах світу. [1]

Мета роботи. Вивчити та проаналізувати поточну практику та тенденції, пов'язані з урахуванням ПДВ у різних країнах світу. Створити уявлення про різні системи обліку ПДВ та можливості гармонізації правил та процедур ПДВ у різних країнах.

Матеріали та методи. Матеріалами роботи слугує статистична інформація Міністерства Фінансів України та ОЕСР. У роботі використані методи порівняльного аналізу даних щодо суму податку на додану вартість у складі доходів до бюджету від оподаткування, системного підходу індукції та дедукції, аналізу і синтезу, узагальнення й аналогії при розгляді світового досвіду ПДВ.

Результати та обговорення. У країнах, що входять до Організації економічного співробітництва та розвитку, ПДВ розглядається як найбільше джерело доходів бюджету. При цьому частка ПДВ у загальних податкових надходженнях до бюджетів 2020 року має значний розмах що дорівнює 13% і менше у таких країнах як Швейцарія, Австралія та Канада, 30,6% у Чилі та 41,1% у Новій Зеландії. Загалом ПДВ становить 15% або більше від загальних податкових надходжень у 31 із 38 країн ОЕСР і становить понад 20% від загальної суми податків у 21 із цих країн, при цьому варто враховувати, що у податковій системі США ПДВ не задіяно зовсім. (рис. 1).

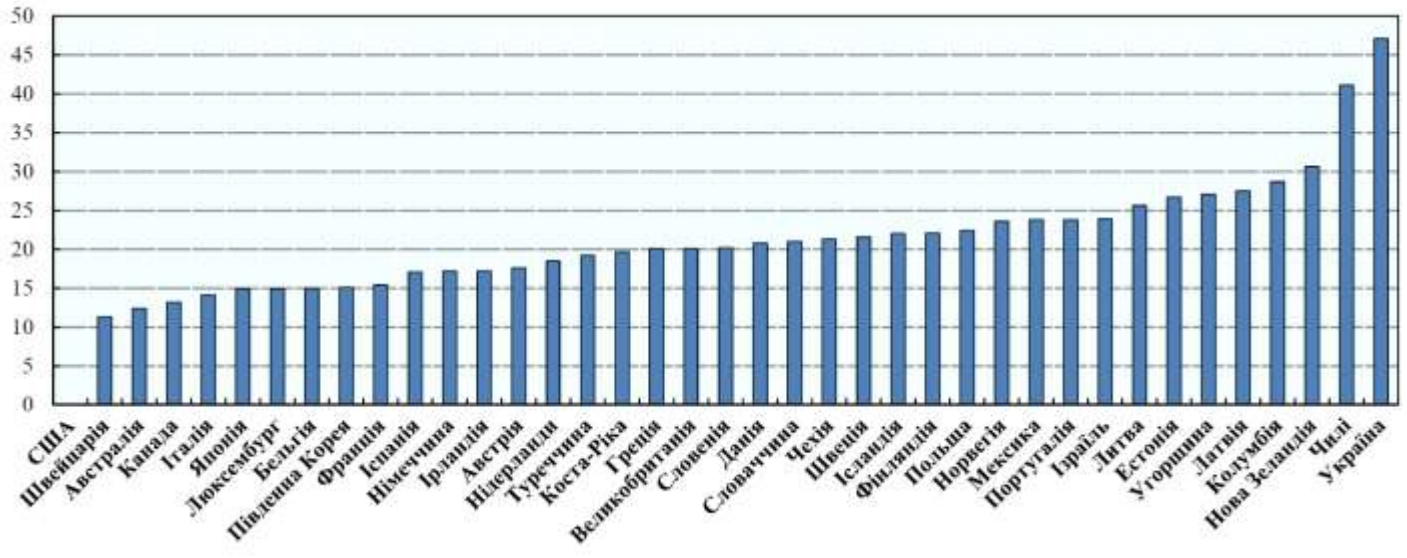

Рис. 1 Податок на додану вартість від загальної суми доходу до бюджету від оподаткування у країнах ОЕСР та Україні 2020 р., % [2, 3, 4]

Виділяють такі ключові фактори розміру надходжень податку на додаткову вартість до бюджету: варіації податкових політик щодо балансу між різними джерелами державних доходів, можливості та ефективність податкової системи у сфері збору доходів від ПДВ, розмір загальної податкової бази або розмір кінцевого споживання країни, а також здатність боротися із шахрайством, ухиленням від сплати податків. [2] Порівнявши надходження до бюджету України від ПДВ із загальними податковими надходженнями можна побачити, що їх частка становить 47,1%, що перевищує структурний рівень надходжень бюджету Чилі (41,1%) на 6%.

Варто відокремлювати принципові механізми за якими діє ПДВ у Європі, оскільки в країнах Євросоюзу податок було введено на основі директиви, яка визначає загальні положення його роботи. Європейський тип ПДВ до якого належить і Україна, характерний диференціацією ставок та створенням умов для досягнення пом'якшення податкового навантаження на бідніші верстви населення, шляхом виділення зменшених ставок податку на соціально чутливі групи товарів, а також пільг для цих груп населення.

Отже при розгляданні справляння ПДВ у таких провідних європейських країнах як Франція (20% 10% 5,5% 2.10%, 0%), Великобританія (20%, 5%, 0%) та Німеччина (19%, 7%, 0%), можна побачити що прийняті там ставки насправді диференційовані за групами товарів таких як продукти харчування, комунальні послуги, медицина, освіта та інші.

Як зазначає Решетник І. І. у Новій Зеландії розвинулась система ПДВ, яка хоча й дуже схожа на європейську, однак є її альтернативним варіантом. Новозеландська модель ПДВ виділилася з європейської моделі у зв’язку з іншим ставленням до структури ставок і бази оподаткування. Новозеландську модель характеризує єдина низька ставка податку, без виключень і пільг (крім нульової ставки на експорт та суміжні поставки), на відміну від європейської моделі, для якої характерна збільшена ставка зі значною кількістю виключень і використанням

знижених ставок для певних видів операцій. [5, ст. 227] Отже у Новій Зеландії застосовується 2 ставки податку: стандартна ставка 15%, нульова ставка, що поширюється на експорт товарів, продаж землі, продаж-купівлю бізнесу, який згодом залишиться чинним.

Згадуючи вищесказане податок на додану вартість отримав широке розповсюдження, проте воно не торкнулося однієї з найбільших країн світу, а саме Сполучених Штатів Америки, яка також є єдиним членом ОЕСР у якій не введено ПДВ. Проте в податковій системі цієї країни на федеральному та місцевому рівнях є імплементованим податок на продаж. Політика США ускладнила запровадження національного ПДВ. США — федеральна система, в якій кожен штат має значну автономію щодо податкової політики. Це означає, що будь-які зміни у податковій системі мають бути узгоджені як з федеральним урядом, так і з урядом штату, що є складним та трудомістким процесом.

Ще одним із прикладів роботи ПДВ на федеральному та місцевому рівнях є Індія, яка має систему модифікування ставки ПДВ при здійсненні продажу товарів і послуг за межами одного штату. У разі постачання товарів та послуг усередині штату застосовуватиметься Центральний податок на товари та послуги (CGST), а штати стягуватимуть місцевий податок на товари та послуги (SGST), а у разі постачання товарів та послуг між штатами застосовуватиметься інтегрований податок на товари та послуги (IGST). IGST є сумою CGST і SGST і забезпечує безперешкодний потік вхідного податкового кредиту з одного штату в інший. Ставка податку на товари та послуги варіюється від 5% до 28% залежно від категорії товарів, що постачаються або купуються, і при цьому загальна ставка податку становить 18% і 12% для більшості товарів і послуг. [6]

Висновки. Велика поширеність ПДВ у світі говорить про його життєздатність як податку, та про його відповідність сучасним тенденціям ринкової економіки. Визначений багатьма чинниками, серед яких є політичні,

епідеміологічні та економічні, досвід функціонування ПДВ у світі накопичується та призводить до реформування цього податку, що створюють нові прецеденти та індивідуальні особливості для розгляду.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. VatCalc URL: **https://www.vatcalc.com/vat-rates/** (Дата звернення 15.02.2023)
2. OECD (2022), *Consumption Tax Trends 2022: VAT/GST and Excise, Core Design Features and Trends*, OECD Publishing, Paris, URL: https://doi.org/10.1787/6525a942-en. (Дата звернення 23.02.2023)
3. OECD (2022), *Revenue Statistics 2022: The Impact of COVID-19 on OECD Tax Revenues*, OECD Publishing, Paris, URL: https://doi.org/10.1787/8a691b03-en. (Дата звернення 23.02.2023)
4. Міністерство Фінансів України, *Портал «Бюджет для громадян»*, URL: https://openbudget.gov.ua (Дата звернення 23.02.2023)
5. Решетнік І.І. Податок на додану вартість: суть та методи визначення. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ.* 2017. Вип. 58 С. 227.
6. Міністерство Фінансів Індії, URL: https://dor.gov.in/tax/concept-note-gst (Дата звернення 23.02.2023)